

KARL MARX
Louis Bonaparte'in On Sekiz Brumaire'i

Bu kitabın 1. baskısı numaralı olarak 2.000 adet basılmıştır.

Der achtzehnte Brumaire des Louis Bonaparte

İletişim Yayınları 1500 • Politika Dizisi 88

ISBN-13: 978-975-05-0787-8

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2010, İstanbul

KAPAK VE GENEL TASARIM Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Begüm Güzel - Kerem Ünüvar

BASKI ve CİLT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

KARL MARX
Louis Bonaparte'ın
On Sekiz Brumaire'i

Der achtzehnte Brumaire
des Louis Bonaparte

ÇEVİREN Tanıl Bora

SUNUŞ Ahmet İnsel • SONSÖZ Ömer Laçiner



i l e t i ŝ i m

(...)

İnsanlar tarihlerini kendileri yaparlar, ama onu serbestçe kendi seçtikleri parçaları bir araya getirerek değil, dolaysızca önlerinde buldukları, geçmişten devreden verili koşullarda yaparlar. Tüm göçüp gitmiş kuşakların oluşturduğu gelenek, yaşayanların beyinlerine bir kâbus gibi çöker. Kendilerini ve bir şeyleri altüst etmekle, şimdiye dek hiç olmamış var etmekle uğraşıyor göründükleri esnada, tam da böylesi devrimci kriz dönemlerinde, endişe içinde geçmişten ruhları yardıma çağırır, onların adlarına, sloganlarına, kıyafetlerine sarılır, dünya tarihinin yeni sahnesinde bu eskilerde hürmet edilen kılıklara bürünür ve bu ödünç dille oynamaya çalışırlar. Nitekim Luther St. Paul maskesi takmış, 1789-1814 Devrimi kendine bazen Roma Cumhuriyeti bazen Roma kayzerliği şeklini vermiş, 1848 Devrimi de kâh 1789'un kâh 1793-1795'in devrimci geleneğinin parodisini yapmak-

- 6 1848 Devrimi'nden sonra Fransa, İngiltere ve Amerika'ya iltica etmiş olan Alman ve Polonyalı radikal demokratlar.
- 7 Napoléon'un 1800'de ordusunu Alpler üzerinden geçirdiği zorlu sefer.
- 8 Louis Bonaparte 1851-52'de oraya sığınan politik muhalifleri iade etmesi için İsviçre'ye baskı yapmıştı.
- 9 Napoléon ordusunun 14 Mayıs 1800'de Avusturya ordusu karşısında kazandığı büyük zafer.
- 10 Rus çarlarının verdiği en yüksek nişan.
- 11 1848 Devrimi'nin özgürlükçü politik çizgisini 1850'lerin sonuna kadar sürdüren etkili gazete.

tan ötesini becerememişti. Yeni bir dil öğrenen kişi de ace-
miliğinde her sözü önce ana diline çevirir; oysa ancak hafı-
zasında anadilini yoklamaksızın yeni dilin içinde devindi-
ğinde, o dilin içindeyken, içine doğmuş olduğu dili unuttu-
ğunda, yeni dilin ruhunu ele geçirebilecek, o dilin içinde öz-
gürce söz üretebilecektir.

Ölmüşlere müracaatın dünya-tarihsel örneklerine baktığı-
mızda, bariz bir fark kendini gösterir. Camille Desmoulin,¹²
Danton, Robespierre, St-Just,¹³ Napoléon, eski Fransız
Devrimi'nin kahramanları, partileri ve kitleleri, Romalı kıya-
fetleri ve Romalı laflarıyla, kendi çağlarının görevini ifa ettiler,
modern *burjuva* toplumunun zincirlerinden kurtularak ku-
ruluşunu gerçekleştirdiler. İçlerinden bazıları feodallığın ze-
minini parçaladı, bu zeminde yetişen feodal kafaları biçti. Bir
başkası Fransa'nın içinde serbest rekabetin gelişebileceği, par-
sellere ayrılan toprakların sömürülebileceği, ulusun zincirle-
rinden kurtarılan sınavi üretici gücünün kullanılabilmesi ko-
şulları yarattı. Fransa'nın sınırlarının ötesinde ise, Avrupa kı-
tasında Fransa'daki burjuva toplumunun ihtiyaç duyduğu ça-
ğa uygun bir muhit yaratmak açısından zorunlu olduğu ölçü-
de bütün feodal oluşumları süpürüp attı. Yeni toplumsal yapı
bir kez meydana getirilince, tufan arifesinin devleri¹⁴ ve yeni-
den ayağa kalkın Romalılık da kayboldu ortadan – ne Brütüs-
ler kaldı, ne Gracchus'ler,¹⁵ ne Publicola'lar,¹⁶ ne tribünler,¹⁷
ne senatörler, ne de bizzat Sezar. Burjuva toplumu, ayık ger-

12 1789 Fransız Devrimi'nde Danton'la beraber hareket eden ve onunla beraber
idam edilen Jakoben önder.

13 1789 Fransız Devrimi'nde Robespierre'le beraber hareket eden radikal Jakoben
önder.

14 Incil'de bahsedilen, Nuh tufanından önce yaşamış dev yaratıklar.

15 Eski Roma'da alt sınıfların haklarını geliştirmek için mücadele eden Gracchus
kardeşler, Gaius ve Tiberius Gracchus. İkisi de öldürülmüştür.

16 "Halkın dostu" (Publicola) adıyla anılan Publius Valerius, Roma Cumhuriyeti'nin ilk konsülü.

17 Roma İmparatorluğu'nda idari ve askerî görevler/görevliler.

çekliğiyle, Say'ların,¹⁸ Cousin'lerin,¹⁹ Royer-Collard'ların,²⁰ Benjamin Constant'ların²¹ ve Guizot'ların²² şahsında hakiki tercümanlarını ve sözcülerini ortaya çıkarmıştı, ordularının sahici komutanları yazıhanelerinde oturuyordu ve politik reisleri de yağlı kafa XVIII. Louis idi. Tamamen servet üretimi-ne ve rekabetin barışçıl mücadelesine gömülmüş halde, beşiğini Roma çağının hayaletlerinin korumuş olduğunun farkında değildi artık. Lakin burjuva toplumu ne denli hamasetten uzak olsa da, onu dünyaya getirmek için pekâlâ hamasette, kahramanlığa, fedakârlıklara, korkuya, iç savaşa ve halkların kırılmasına ihtiyaç duymuştu. Onun gladyatörleri, Roma Cumhuriyeti'nin klasik katı geleneklerinde, mücadelelerinin sınırlı burjuva içeriğini bizzat kendilerinden saklamak ve tutkularını büyük tarihsel trajedilerin seviyesinde tutabilmek için ihtiyaç duydukları idealleri, sanatsal biçimleri, kendini kandırma yollarını buluyorlardı. Nitekim bir yüzyıl önce, başka bir gelişme aşamasında, Cromwell ve İngiliz halkı, Eski Ahit'in dilini, tutku ve heveslerini, illüzyonlarını burjuva devrimi için ödünç almışlardı. Gerçek hedefe erişildiğinde, İngiliz toplumunun burjuvaca yeniden tanzimi tamamlandığında, Habakuk'un²³ yerini Locke alacaktı.

Demek, bu devrimlerde ölmüşlerin uyandırılması, yeni verilen mücadeleleri yüceltmeye yaramıştı, yoksa eskilerin paradisini yapmaya değil. Verili görevi hayal hanesinde abartmaya yaramıştı, yoksa gerçek hayatta bulunacak çözümden

18 Jean Baptiste Say (1762-1832), Adam Smith'in düşüncesini eleştirerek geliştiren, iktisadın bilimsel bir söyleme dönüşmesine önemli katkıda bulunan iktisatçı.

19 Victor Cousin (1792-1867), Fransa'da Hegel'in tanınmasını sağlayan filozof.

20 Pierre-Paul Royer-Collard (1763-1845), anayasal monarşiyi savunan filozof-politikacı.

21 Fransız filozof, politikacı, hatip (1767-1830). 1815'te bir dönem anayasal monarşiyi ve Napoléon'un iktidara dönüşünü destekledi, daha sonra teorik yazıları ve konuşmalarıyla Anglosakson esinli bir liberalizmin geliştiricilerinden oldu.

22 François Guizot (1787-1874), muhafazakâr politikacı ve tarihçi.

23 Eski Ahit'in bölümlerinden biri, "ikincil" bir peygamber.

geri kaçmaya değil; devrimin ruhunu yeniden bulmaya yaramıştı, onun hayaletinin yeniden etrafta dolanmasına değil.

1848-1851'de yalnızca eski devrimin hayaleti dolanıyordu etrafta: Marrast'tan,²⁴ eski Bailly'nin²⁵ suretine bürünen *Républicain en gants jaune*'dan²⁶ tutun, bayağı-iğrenç hatlarını Napoléon'un çelik maskının altında saklayan maceracıya kadar. Bir devrimle hızına hız kattığını zanneden tüm bir halk, birdenbire eskiye, ölmüş bitmiş bir döneme nakledilmiş buldu kendini. Geriye düşüşle ilgili bir yanılısma olmasın diye, eskinin verileri de tekrar zuhur ediyor, eski takvim ölçüsü, eski isimler, çoktan antika olmuş allameliğin eski köhne buyrukları, ve çoktan çürüyüp gitmiş görünen eski yardakçılar. Bütün ulus, firavunların zamanında yaşadığını zanneden ve Etiyopya'daki altın madenlerinde günbegün yapması gereken ağır işten dert yanan Bedlam'daki²⁷ şu kaçık İngiliz gibi hissediyor kendini; yeraltı hapisanesine kapatılmış, kafasına gayet soluk ışık veren bir lamba takılı, arkasında uzun kamçısıyla bir köle muhafızı, çıkış kapılarında, ortak bir dilleri olmadığı için ne köle işçileri ne birbirlerini anlayan barbar paralı askerlerin oluşturduğu karmaşa. “Ve bütün bunları,” diye inler kaçık İngiliz, “bana, hür doğmuş bir Britanyalıya layık görüyorlar, sırf firavunlar için altın çıkarmak uğruna.” Fransız ulusu da “sırf Bonaparte ailesinin borçlarını ödemek uğruna,” diye iç çekiyor. İngiliz, akli başındayken, altın çıkarma takıntısından kurtulamıyordu. Fransızlar, devrimleri süresince, 10 Aralık seçimlerinin kanıtladığı gibi, Napoléon'un hatırasından kurtulamadılar.

24 Marie-François Marrast (1801-1852), *National* gazetesinin yayın yönetmeni, 1848 geçici hükümetinin üyesi ve kurucu Ulusal Meclis'in başkanı.

25 Jean-Sylvain Bailly (1736-1793). Astronom ve hatip. 1789 Fransız Devrimi'nin ilk evresinin önemli önderlerinden. Jirondenler arasında yer aldı. 1793'te idam edildi.

26 Sarı eldivenli cumhuriyetçiler.

27 Londra'daki psikiyatri kurumu.